

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

YNVK ja YNVK Sihteeristö

Muistio
28.2.2023

1/9

VN/17618/2022-TEM-38

Viite

YRITTÄJYYDEN NEUVOTTELUKUNNAN II KOKOUS 25.1.2023

Aika Keskiviikko 25.1.2023
klo 9:00-10:30

Paikka Microsoft Teams -kokous / Hybridi: Julkisuus huone 110 (25-50 hlöä, videon.) / 1
kerros / Helsinki / Kaartinkaupunki / Eteläesplanadi 10

Osallistujat

TEM Mika Lintilä (pj.)
Sofia Tuovinen, TEM
Tuomas Pere, Pintos Oy
Anne Kangas, Hoitokoti Päiväkumpu Oy
Petri Salminen, Suomen Yrittäjät
Anne Niemi, Suomen Yrittäjät
Mikko Isotalo, Lujabetoni Oy
Toni Pokela, Pokela Oy Iso Omena
Tomi Lantto, Katri Antell Oy
Eeva Kovanen, Kovanen Capital Oy
Sami Ensio, Innofactor Oyj
Nina Orvola, Kotivara Yhtiöt Oy
Pekka Hosio, Champion Door Oy
Heidi Hannus, Piha- ja vihersuunnittelu Villa Garden
Anne Paso, Lovi Oy
Suvi Haimi, Sulapac Oy
Ilkka Harju, VM
Petri Lempinen, OKM
Matti Muhos, Oulun yliopisto, Kerttu Saalasti instituutti
Jarna Heinonen, Turun yliopisto
Reijo Kangas, Business Finland
Petri Keränen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Anna Karppinen, Finnvera Oyj
Paula Miettinen, Helsingin kaupunki
Mika Ingi, Liedon kaupunki
Leena Perämäki, Into Seinäjoki Oy
Sampsu Nissinen, TEM
Ilona Lundström, TEM
Jukka Mattila, VM
Jaana Lappi, TEM
Jenny Jääskeläinen, TEM
Anne Pesola, TEM
Kari Alanko, TEM
Kirsi Kaunisharju, OKM

1. Tervetuloa, Yrittäjyyden neuvottelukunnan puheenjohtajan avaussanat ja edellisen kokouksen 31.10.2022 muistio, elinkeinoministeri Mika Lintilä, TEM

Elinkeinoministeri Lintilä toivotti läsnäolijat, niin Teams-yhteyden kautta olevat kuin paikalla olijat, tervetulleiksi historian toiseen yrittäjyyden neuvottelukunnan kokoukseen. Ministeri muistutti, että yrittäjyyden neuvottelukunnalla on sekä lyhyen että pitkän tähtäimen tavoite; pitkällä tähtäimellä on tärkeää luoda olosuhteita uudelle yrittäjyydelle sekä kasvuyrittäjyydelle ja lyhyellä tähtäimellä on tärkeää keskustella yrittäjyyteen liittyvistä ajankohtaisista asioista. Tarkoitus on, että yrittäjyyden neuvottelukunta kokoontuu 3-4 kertaa vuodessa. Lisäksi jäsenille, varajäsenille ja sihteeristölle on avattu Howspace-alusta, jossa on hyvä käydä keskustelua sekä ennen kokouksia ja kokousten jälkeen.

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

2. Yrittäjyyden neuvottelukunnan työohjelman esittely, yrittäjyyden neuvottelukunnan pääsihteerin Jaana Lappi, TEM

Edellisessä yrittäjyyden neuvottelukunnan kokouksessa 31.10.2022 sovitun mukaisesti on sihteeristöissä valmisteltu neuvottelukunnan tulevien kokousten asialistoja eli neuvottelukunnan työohjelmaa. Työohjelman lähtökohdaksi on viime kokouksessa käyty keskustelu yrittäjyyden edistämisen toimenpiteistä. Viime kokouksen keskustelun teemat on jäsennetty ja priorisoitu ja nyt ehdotetaan työohjelman sisällöksi liitteenä I olevaa ohjelmaa. Kussakin kokouksessa on tarkoitus keskustella aiheista teemoittain työohjelman mukaisesti. Tässä kokouksessa on teemana Uudistuminen ja kestävä kasvu. Jatkossa edettäisiin liitteenä olevan työohjelman mukaan. Tavoitteena on tuoda valtioneuvoston parhaita asiantuntijoita alustamaan teemoista.

Yrittäjiltä on tullut toivomus, että yrittäjillä olisi myös ajankohtaispuheenvuoro kussakin kokouksessa.

Työohjelmaan ja esitykseen ei ollut huomioita.

3. Uudistuminen ja kestävä kasvun mahdollistajat -alustus ja kommenttipuheenvuorot:

Kokouksen teemaa, Uudistuminen ja kestävä kasvu, alustivat osastopäällikkö Ilona Lundström TEM:stä ja teollisuusneuvos Sampsa Nissinen TEM:stä. Lisäksi kommenttipuheenvuoron pitivät finanssineuvos Jukka Mattila VM:stä ja puheenjohtaja Petri Salminen Suomen Yrittäjistä.

Elinkeinoministeri Mika Lintilä totesi asiakohdan esittelyssään, että valtio on varautunut yritysten energiatukeen mikäli energiatilanne kriisiytyy. Lintilä korosti, että tilanne on erilainen kuin koronapandemiassa, jolloin julkisen vallan toimesta jouduttiin mm. rajoittamaan elinkeinotoimintaa.

I Alustus: T&k-toimenpiteet ja pk-yritykset, osastopäällikkö Ilona Lundström TEM

Ilona Lundström alusti keskeisistä t&k-toimenpiteistä, joilla tuetaan pk-yritysten uudistumista ja kestävä kasvua liitteen II kalvosetin mukaisesti.

Keskeisintä on tavoite nostaa tutkimus- ja kehitysinvestointien taso neljään prosenttiin BKT:stä. Tavoitelinjauksen on mahdollistanut parlamentaarinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) työryhmässä tehty työ, jossa kaikki eduskuntaryhmät ovat sitoutuneet neljän prosentin tavoitteeseen. Tavoite edellyttää rahoituksen tason nostoa, josta on sovittu 1.1.2023 voimaan tulleessa T&K-rahoituslaissa. Laissa on sitouduttu lisäämään valtion T&K-rahoitusta vuosittain 260 miljoonaa

euroa vuodesta 2024 alkaen. Parlamentaarinen TKI-työryhmä valmistelee parhaillaan monivuotista T&K-rahoituksen suunnitelmaa vuosille 2024-2030. Pk-yritysten kannustamiseen T&K-toimintaan on otettu käyttöön T&K-verokannustin, joka tuli voimaan 1.1.2023.

T&K verokannustin pohjautuu erityisesti parlamentaarisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan TKI- työryhmän suositukseen ja toteutui lopulta kansanedustajien lakialoitteen pohjalta. T&K -verokannustin on yleinen verotuki, jolla pyritään lisäämään yksityisen sektorin T&K-toimintaa. Verokannustin on verotuksessa tehtävä lisävähennys, jolloin verovelvollinen saa vähentää aiheutuneet T&K-toiminnan menot toteutuneita menoja suuremmasta määrästä. Uusi verokannustin on niin sanottu yhdistelmäkannustin. Se koostuu T&K-toiminnan menojen määrään perustuvasta yleisestä lisävähennyksestä ja menojen lisääntymiseen perustuvasta ylimääräisestä lisävähennyksestä.

Ilona Lundström esitti neuvottelukunnalle seuraavat kysymykset: Miten saamme verokannustimen nopeasti käyttöön? Miten saamme palvelujärjestelmän viritettyä niin, että neuvoa ja apua saadaan lähelle yrityksiä?

II Alustus: Energia ja yritysten toimintaympäristö, teollisuusneuvos Sampsa Nissinen TEM

Sampsa Nissinen alusti energian tilannekuvasta sekä sen vaikutuksista yritysten muuttuneeseen toimintaympäristöön liitteen III kalvosetin mukaisesti. Tilanne on vaikea monille yrityksille korkeiden energiakustannusten vuoksi. Sähkön hinta vaikuttaa lähes kaikkien yritysten kannattavuuteen sekä lyhyen ja pidemmän aikavälin toimintaympäristöön. Korkeiden energiakustannusten vaikutukset vaihtelevat toimialojen sisällä ja toimialojen välillä. Osassa yrityksistä pystytään siirtämään nousseita energiakustannuksia hintoihin. Tilanne on nopeuttanut yritysten kykyä ja halua tehdä energiainvestointeja, mikä vauhdittaa osaltaan vihreää siirtymää.

TEM asetti 20.10.2022 työryhmän laatimaan tilannekuvaa energiakriisin aiheuttamista muutoksista yritysten toimintaympäristössä. Työryhmän toimikautta on jatkettu 31.3.2023 saakka. Työryhmän tehtävänä on ylläpitää muuttuneesta toimintaympäristöstä johtuvaa yritystilannekuvaa. Työryhmä on tehnyt kaksi tilannekatsausta, ensimmäisen vuoden 2022 lopulla ja toisen täydentävän tilannekuvan maaliskuussa 2023. Vuoden 2023 lopussa on tulossa vielä kolmas julkaisu.

Sampsa Nissinen toi esille keskeisiä havaintoja tilannekuvasta. Elinkeinoelämän luottamus on käänntynyt laskuun, mutta keskimäärin kaikista haasteista huolimatta, on tilastojen valossa yritysten tilanne toistaiseksi vakaa. Nousseiden energian hintojen lisäksi kohonnut korkotaso ja inflaatio heikentävät luottamusta. Riskitaso on suurin energiaintensiivisillä toimialoilla ja osalla pieniä yrityksiä. Suomalaisen yritysten reaalin kokonaisliikevaihto on kuitenkin korkeammalla tasolla kuin vuonna 2019. Kannattavuus on pääsääntöisesti hyvällä tasolla.

Sähkön hinnan kehitystä seurataan nyt tarkasti. Sähköfutuuriin kautta tarkasteltuna vaikuttaa siltä, että sähkön hinta olisi maltillinen lähitulevaisuudessa. Ensi talvi on vielä kysymysmerkki. Korkeiden energian hintojen vuoksi EU-maat ovat ottaneet käyttöön erilaisia tukitoimia kotitalouksille ja yrityksille. Suurelta osin EU-maissa myönnettyt tuet kohdentuvat kotitalouksiin.

Kun yrityksiltä kysytään tekijöistä jotka vaikuttavat kasvuun, energian hinta ja toimintaympäristön olosuhdetekijät nousevat esille. Kasvun esteenä on mm. osaavan työvoiman saatavuus. Huoltovarmuuden osalta yritysten keskeinen haaste on edelleen energian – erityisesti sähkön – riittävyys.

Talous- ja työllisyystilanteen osalta todettiin, että yritysten odotukset tulevaisuudesta ovat matalalla. Suomen Teollisuussijoituksen (Tesi) marraskuussa 2022 tekemän kyselyn mukaan pk-yritysten odotavat vuoden 2023 liikevaihdon osalta matalaa viiden %:n kasvua ja yritykset keskittyvät kannattavuuden säilyttämiseen. Kasvun esteenä näkyy edelleen ammattitaitoisen työvoiman puute.

Toimialoittain tarkasteltuna vaikuttaa energiakriisi eniten toimijoihin ja toimialoihin, joiden toiminta on energiaintensiivistä ja jotka eivät voi kattavasti siirtää nousevia kustannuksia hintoihin. Energiakulujen merkitystä liiketoiminnalle kuvaa energiakulujen suhde liikevaihtoon –indikaattori, joka on suurin

kiinteistöalalla, kaivostoiminnassa ja logistiikassa. Useimmilla toimialoilla energiakulujen suhde liikevaihtoon on pieni. Pääosa energiakuluista keskittyy pienelle joukolle yrityksiä.

Lopuksi Sampsa Nissinen teki muutamia poimintoja TEM:n virkamiespuheenvuorosta (Kasvua ja työtä 12/22). Panostaminen T&K-toimintaan on kaikkein tärkein kysymys. Neljän prosentin tavoite BKT:stä tutkimus- ja kehittämistoimintaan vuoteen 2030 mennessä edellyttää merkittävää lisäystä T&K-panostuksiin. Rahoitustason korotukset on toteutettava yksityisen sektorin T&K-investointeja aktivoiden. Lisäksi Suomen on valittava strategiset osaamisen painopistealueet.

Vihreä siirtymä on osana teollisuus- ja elinkeinopolitiikkaa, jossa korostuu energia-ala ja siihen liittyvä osaaminen. Merkittävä osa TKI-panostuksista on kohdennettava vihreän siirtymän osa-alueille. Tavoitteena on lisätä suomalaisten yritysten globaalia hiilikädenjälkeä ja kilpailuasemaa kasvavilla vihreiden ratkaisujen markkinoilla. On tärkeää, että mahdollistetaan riittävät investoinnit vihreän siirtymän tukemiseen osana elinkeino- ja teollisuuspolitiikkaa.

III VM:n kommenttipuheenvuoro: finanssineuvos Jukka Mattila, VM

Jukka Mattila esitteli puheenvuorossaan valtiovarainministeriön virkamiespuheenvuoron näkökulmia liitteen IV kalvosetin mukaisesti. VM virkamiespuheenvuoron taustalla on ajatus, että markkinat ja yritykset hoitavat tulevat haasteet ja valtio antaisi siihen reunaehdot ja edellytykset.

Kestävän kasvun, T&K:n ja osaajien osalta Jukka Mattila totesi, että huippuosaajia on tuskin koskaan liikaa. Kaikki on toivotettava tervetulleiksi. Työperäisen maahanmuuton merkittävä kasvattaminen voi kuitenkin osoittautua haastavaksi, sillä Suomi on syrjäinen kielialue ja työmarkkinat ovat pienet. Lisäksi osaajista on kova kansainvälinen kilpailu. Ei ole syytä odottaa, että osaajat olisivat ratkaisu julkisen talouden haasteisiin.

Perustutkimukseen liittyy Jukka Mattilan mukaan luontevaa julkisen sektorin vastuuta. Julkista tukea tulisi kohdentaa sellaiseen innovatiiviseen toimintaan, jolla on merkittäviä ulkoisvaikutuksia. Yritysten ja toimivien markkinoiden rooli innovaatioissa on keskeinen, eikä julkinen valta voi sitä ottaa hartioilleen. Julkisen sektorin ei ole kovin viisasta etsiä voittajia, vaan yritysten tehtävä on allokoida resursseja oikeisiin kohteisiin.

Toimintaympäristö haastaa tällä hetkellä monella tapaa. Vihreässä siirtymässä onnistuminen on pitkällä aikavälillä kriittistä ja elinehto toimivalle yhteiskunnalle. Vihreän siirtymän tehokas toteuttaminen edellyttää markkinoiden tehokasta hyödyntämistä. Haittavaikutusten toimiva hinnoittelu sekä positiivisten ulkoisvaikutusten tukeminen luovat edellytyksiä onnistumiselle. Jukka Mattila ei nähnyt vihreiden innovaatioiden erityiskohtelulle tarvetta: päästöjen hinta vaikuttaa myös vihreiden teknologioiden arvostustasoihin.

Epävarmuutta toimintaympäristöön tuovat kustannuspaineet, joita on monella sektorilla. Energiatilanne ei edellytä tällä hetkellä toimenpiteitä. Ei pidä aliarvioida miten julkinen sektori ja markkinat toimivat. Menopaineet on pyrittävä rahoittamaan priorisoimalla nykyisten voimavarojen käyttöä. Valtio ei voi kantaa laajasti vastuuta esimerkiksi inflaatioon liittyvistä kustannuksista.

Julkisen talouden velkaantuneisuus on kasvu-uralla. Nykyisellä painelaskelmalla vuonna 2031 velanhoitokustannukset ovat kertyneen lisävelan vuoksi lähes miljardin nykyistä suuremmat. Korkotason kehitykseen sekä takausvastuisiin liittyvät riskit aiheuttavat huolta. Tuottavuuden kasvun vaikutus on julkisen talouden kestävyysrajallinen (0,3% per 0,5 prosenttiyksikön muutos, perustaso 1,5 % kasvu). Kestävyysvaje ei enää ole kaukana horisontissa siintävä tulevaisuus, vaan sen tuomat paineet realisoituvat koko ajan. Väestöllinen haaste ei ole muuttunut mihinkään, velkaantumisprofiili on sama.

IV. Yrittäjien kommenttipuheenvuoro: puheenjohtaja Petri Salminen, Suomen Yrittäjät

Puheenjohtaja Petri Salminen toi yrittäjien näkemyksen keskusteluun. Petri Salminen piti edellisissä puheenvuoroissa esitettyjä ajatuksia ja tavoitteita erinomaisina. EU-tasolla keskustelussa valitettavasti hallitsee se, että tukipaketeilla tai veroratkaisulla ratkaistaisiin kaikki haasteet.

Pk-yritykset ovat uudistumisen ja kestäväen kasvun mahdollistajia. Kun ajat ovat haasteellisemmat ja suhdanne heikko, kannattaa investoida ja näin pyritään myös tekemään. PK-yritysbarometrin tulosten perusteella yritykset olettavat poikkeuksellisten aikojen muuttavan toimintaympäristöään pysyvästi. PK-yritysbarometrin mukaan yritykset kokevat tämän hetkisen tilanteen haasteellisena ja suhdannenäkymät ovat heikot.

Petri Salminen piti T&K-verovähennystä kannatettavana uudistuksena.

Kestävästä kasvusta ja vastuullisuudesta puhutaan Petri Salmisen mukaan kohtalaisen paljon. Vastuullisuus on tulevaisuuden kannalta keskeinen menestyksen ajuri. Yritykset näkevät melko laajasti vastuullisuuden merkityksen liiketoiminnalle. Rahoittajat, asiakkaat ja kuluttajat kiinnittävät vastuullisuuteen ja kestävytyteen huomiota arvioinneissaan. Vastuullisuudessa on Suomessa ja Euroopassa menestyksen mahdollisuuksia, mikäli onnistutaan tekemään vastuullisuus näkyväksi. Petri Salminen piti Jukka Mattilan kommenttipuheenvuoroa ansiokkaana. Haittojen verottaminen on ok, kunhan se ei halvaannuta kilpailukykyä. Yritysten vastuullisuus on laajaa: verojen maksamista ja lakien noudattamista mutta myös henkilöstön hyvinvoinnista huolehtimista ja ympäristöteemojen huomiointia. Myös työnhakijat kiinnittävät huomiota yritysten vastuullisuuteen – osaajien saamiseksi yritysten on huolehdittava vastuullisuudestaan henkilöstöhallinnossa. Myös yrittäjäjärjestöllä vastuullisuus on toiminnan keskiössä.

4. Keskustelu: Uudistuminen ja kestäväen kasvun mahdollistajat

Keskustelua käytiin seuraavien kysymysten pohjalta:

- Mitä tulee ottaa huomioon T&K-verokannustimen toimeenpanossa?
- Kuinka voidaan auttaa yrityksiä sopeutumaan energiatilanteeseen?

T&K-verokannustimen toimeenpanosta todettiin seuraavaa:

- Yleinen verovähennys tuli voimaan vuoden 2023 alussa ja ylimääräinen verovähennys tulee voimaan vuoden 2024 alussa ja verohallinto tulee antamaan tarkemmat ohjeet. Verohallinto antaa tavanomaiseen tapaan konkreettista ohjeistusta ja näin pyritään auttamaan lainsäädäntöuudistuksen toimeenpanossa.
- Uudistus tulee niiden yritysten kannalta huonoon aikaan, jotka eivät noudata kalenterivuotta tilikautena. Useilla yrityksillä tilikausi on muu kuin kalenterikausi.
- T&K-verovähennys tulee saada nopeasti käyttöön ja ohjeiden tulee olla hyvin selkeät mm. tiliöintien vähennysten osalta. Mikäli ohjeet saadaan viimeistään helmikuun aikana, voitaisiin T&K-verokannustinta hyödyntää vuoden 2023 osalta. Verottajan ohjeet tarvitaan myös vuoden 2024 ylimääräisen verovähennyksen osalta mahdollisimman nopeasti.
- T&K-verovähennysmahdollisuuden viestintä ja lanseeraaminen yrityksille on yhteinen haaste. Yrityksille täytyy markkinoida T&K-verovähennystä ja konkretisoida hyöty, joka instrumentin kautta voidaan saada. Yrityspalveluverkosto on tässä avainasemassa.
- Ehdotettiin, että myös investointien suunnitteluun liittyvät kustannukset saataisiin mukaan T&K-verovähennykseen. Yritykset käyttävät investointien suunnitteluun yhä enemmän aikaa, esim. uudet, vihreää siirtymää tukevat tuotantolinjat vaativat pitkää suunnittelu-aikaa.
- Verovähennysten merkitys on laimentunut menneisyydestä, kun yhteisövero on alentunut. Verovähennykset saattavat vaikuttaa jopa verotuksen monimutkaistumiseen.

- Todettiin, että T&K-verokannustin sopii myös tavallisille yrityksille, joilla ei ole merkittävää omaa T&K-kehityssalkkua, vaan jotka hyödyntävät enemmän muiden kehittämiä ja testaamia innovaatioita.
- T&K-verokannustin ei toimi, eikä sitä ole tarkoitettukaan yrityksille, joiden toiminta ei ole vielä kannattavaa. Vähennysten tekeminen edellyttää, että yritykselle syntyy verotettavaa tulosta. Esimerkiksi startup -yrityksille tarvitaan muun tyyppisiä ratkaisuja kuten avustusrahoitusta ja hyvin toimivat pääomasijoitusmarkkinat. Tuotiin esille, ettei Suomessa ole tukielementtiä ensimmäisen pilottilaitoksen rakentamiseksi.
- T&K-verovähennys on suunnattu sekä koti- ja ulkomaan markkinoilla toimiville yrityksille. Uudistuksella ei ole vaikutusta muuhun T&K-tukeen tai rahoitukseen, jota on tärkeä suunnata edelleen kansainvälistyvien yritysten riskinjakoon, jotta saadaan kasvua kansainvälisiltä markkinoilta. Kasvu kotimaassa ei riitä sen hyvinvoinnin kasvattamiseen.
- T&K-verokannustimen ohella tarvitaan muita instrumentteja esimerkiksi yritysten väliseen yhteistyöhön. Esimerkkinä tuotiin esille Business Finlandin veturirahoitus. Veturirahoituksen kohteena ovat verkostot, joissa suuryritykset ovat vetureina ja joissa hyöty valuu suuremmalle joukolle yrityksiä. Tavoitteena on kehittää kärkiteknologioita ja kärkiratkaisuja. Toimijajoukossa ovat mukana mm. korkeakoulut ja tutkimuslaitokset. Veturirahoituksen osalta tuotiin esille, että se ei sovellu startup -lähtöisten ekosysteemien rakentamiseen kuten esim. Carbon Consortium.
- Aiemmin, vuoden 2021 alussa käyttöön otetun ns. korkeakoulu yhteistyön verokannustimen (tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennys, joka kohdistuu tutkimus- ja kehittämistoiminnan tutkimuslaitosali hankinnan menoihin eli sellaisiin tutkimushankkeisiin, joissa verovelvollinen ostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan palvelua lain määritelmät täyttävältä tutkimusorganisaatiolta) osalta todettiin, että verokannustin on käytössä vuoteen 2027 saakka. Tois-taiseksi korkeakoulu yhteistyön verokannustin ei ole kasvattanut korkeakoulu yhteistyötä merkittävästi.
- T&K-toimintaan kannustaminen tulisi kiinnittää yhteiseen näkemykseen siitä, minkälaista Suomea - koulutusta, yhteiskuntaa ja yrityksiä - ollaan rakentamassa. Yritykset tulisi ottaa mukaan tähän työhön, jolloin yritysten olisi helpompi kiinnittyä siihen. Parhaillaan käydään keskustelua Suomen tulevaisuudesta eri tahoilla ja eri näkökulmista. Tuleva hallitusohjelma on keskeinen kehitystä suuntaava asiakirja, joka yhdistää hallituskautta.
- Suomessa tarvitaan lisää panostuksia myös kaupallistamiseen ja kansainvälistymiseen. Uusien yritysten perustamisaktiivisuus, kaupallistaminen, myynti ja vienti ovat haasteita Suomessa. Tutkimusten mukaan Suomessa on edetty osaaminen edellä. Verrattuna esimerkiksi USA:han, jossa kaupallistaminen on kasvun ajuri eli kasvu tapahtuu asiakkaiden tarpeet edellä. Vastaavasti Aasiassa yritykset kasvavat verkostoissa.

Energiatilanteeseen sopeutumisen osalta todettiin seuraavaa:

- Suomessa on tällä hetkellä tilanteita, joissa yritykset joutuvat lomauttamaan henkilöstöään tai jopa sulkemaan tehtaita määräajaksi, mikäli korkeat energiakustannukset jatkuvat. Esimerkiksi teknologiateollisuudessa voi tulla näitä tilanteita vastaan. Korkea energian hinta ei mahdollista tehtaiden käynnissä pitämistä.
- Mahdollisen energiatuen osalta on tärkeää harkita tukien vaikutuksia työpaikkoihin mutta myös kriittiset alat on otettava huomioon.
- Energiatilanteeseen yritykset voivat vaikuttaa säästämällä energiaa. Energiatuet ovat tilapäisiä.
- Energiamarkkinat ovat iso haaste. Viime kädessä ongelmat ratkeavat vain energian tuotantokapasiteettia nostamalla, jolloin markkinat hoitavat hinnat kohtuullisiksi.
- Merkittävä osa investoinneista kohdistuu tällä hetkellä vihreään siirtymään. Suurin kapasiteetin lisäys tulee tuulivoimasta. Tuulivoiman, puhtaan energian ja ydinvoiman saatavuudella on vaikutuksia myös investointien sijoittumiseen. Lisäksi tarvitaan säätövoimaa. Tulossa on mm. vetyinvestointeja, mitkä ovat tärkeitä säätövoiman kannalta. Menee kuitenkin vuosia siihen, että saadaan tasapaino markkinoille.

Muina asioina keskustelussa todettiin seuraavaa:

- Ala-Pietilän työryhmä on nimennyt hyvät kohteet ja alakohteet, mihin täytyy panostaa.
- Pk-yritysten vaikeuksista palkata kansainvälisiä osaajia ehdotettiin ratkaisuksi riittävää määrää mittelstand- ja suuryrityksiä, jolloin työvoimaa voisi vähitellen kilpailun kautta siirtyä myös pienempiin yrityksiin, jolloin hyöty jakautuisi laajemmin.
- Suomen kieleen liittyvät näkemykset ovat myyttejä, suomen kieli ei ole ainoa erikoinen kieli Euroopassa. Mielenkiintoiset yritykset ja työpaikat pystyvät houkuttelemaan kansainvälisiä osaajia. Tärkeä kysymys on myös, miten saadaan Suomeen myös suorittavan työn tekijöitä. Yritysten työnantajanbrändistä on tärkeää huolehtia. Asennemuutos ottaa aikansa.
- Esitettiin, että jokainen Suomessa opiskeleva kansainvälinen opiskelija saisi viiden vuoden oleskelu- ja työluvan Suomeen tutkintotodistuksen liitteenä. Jos osaajan mukana tulee puoliso perheineen, täytyy tämä ottaa huomioon.

Puheenjohtaja kiitti hyvästä keskustelusta ja totesi, että neuvottelukunnan sihteeristö kokoaa keskustelusta muistion. Jatkossa on tärkeää palastella edistettävät asiat sekä keskittyä valittuihin kokonaisuuksiin.

5. Sihteeristön ajankohtaiset, yrittäjyyden neuvottelukunnan pääsihteeri Jaana Lappi, TEM

Neuvottelukunnan ajankohtaisina asioina tuotiin esille, että neuvottelukunnan kokoonpanosta on tehty työ- ja elinkeinoministeriön muutospäätös. Neuvottelukunnasta tehtiin aikanaan päätös valtioneuvostossa, mutta jatkossa neuvottelukunnan muutospäätökset tehdään työ- ja elinkeinoministeriössä. Nyt tehdyssä muutospäätöksessä on otettu huomioon viime kokouksessa tehdyt päätökset koskien varapuheenjohtajaa ja sihteeristöä. Lisäksi päätöksessä on huomioitu Helsingin kaupungin muutokset neuvottelukunnan jäsenistössä. Jatkossa Helsingin kaupungin varsinainen jäsen on elinkeino-osaston yrityspalvelut-yksikön päällikkö Paula Miettinen ja varajäsen on palvelupäällikkö Timo Helenius. Muutospäätös on jaettu kaikille neuvottelukunnan jäsenille sähköisesti.

Ohjausryhmä jäseniä kannustettiin käymään keskustelua Howspaceissa ennen ja jälkeen kokousten mutta myös kokousten välillä. Howspace-työtilaan on lisätty paljon kohtia, joissa neuvottelukunnan jäsenet voivat kommentoida neuvottelukunnan kokousten asiakirjoja ja muita neuvottelukunnan työskentelyyn liittyviä asiakirjoja.

Yrittäjyyden neuvottelukunnan Seuraava kokous pidetään 20.6. tai 21.6. ja sihteeristö vahvistaa päivämäärän lähempänä kokousaikaa.

6. Muut asiat

Muista asioita ei ollut ja puheenjohtaja elinkeinoministeri Lintilä päätti kokouksen kello 10.31.

LIITTEET

Liite I YNVK työohjelma v. 23-24 Jaana Lappi TEM 25.1.2023
Liite II Ilona Lundström TEM TKI-toimenpiteet ja pk-yritykset 25.1.2023
Liite III Sampsa Nissinen TEM Energia ja yritysten toimintaympäristö 25.1.2023
Liite IV Jukka Mattila VM Virkamiespuheenvuoron näkökulmia 25.1.2023
Liite V Yrittäjyyden neuvottelukunnan muutospäätös 19.1.2023

JAKELU

YNVK ja YNVK Sihteeristö jäsenet

TIEDOKSI

YNVK varajäsenet